

Alapítás éve: 1935

MAGYAR KÖNYVTÁROSOK EGYESÜLETE

Association of Hungarian Librarians • Verein Ungarischer Bibliothekare •

Association des Bibliothécaires Hongrois • Общество Венгерских Библиотекарей

Székhely: 1014 Budapest, Szent György tér 4-5-6.

Levelezési cím: 1827 Budapest, Budavári Palota „F” épület

Telefon/Fax: (36-1) 311-8634; Honlap: <http://mke.info.hu> • E-mail: mke@oszk.hu

ÁLLÁSFOGLALÁS

Az állásfoglalás tárgya a 2021. évi LXXIX. törvény a pedofil bűnelkövetőkkel szembeni szigorúbb fellépésről, valamint a gyermekek védelme érdekében egyes törvények módosításáról – továbbá a kapcsolódó jogszabályok, a kereskedelmi tevékenységek végzésének feltételeiről szóló 210/2009. (IX. 29.) Korm. rendelet. A 2021. évi LXXXIX. törvényt az Országgyűlés 2021. június 15-én fogadta el. A jogszabály több törvény módosítását tartalmazza:

- A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. tv
- Az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. tv
- A gazdasági reklámtevékenység alapvető feltételeiről és egyes korlátairól szóló 2008. évi XLVIII. tv
- A bűnügyi nyilvántartási rendszerről, az Európai Unió tagállamainak bíróságai által magyar állampolgárokkal szemben hozott ítéletek nyilvántartásáról, valamint a bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásáról szóló 2009. évi XLVII. tv
- A média szolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. sz. törvény
- A családok védelméről szóló 2011. évi CCXI. tv.
- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. tv
- A munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. tv
- A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásáról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. tv.
- A Büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. tv
- A kormányzati igazgatásról szóló 2018. évi CXXV. tv

Ezt követte végrehajtási rendeletként a kereskedelmi tevékenységek végzéseinek feltételeiről szóló kormányrendelet.

Mint a törvény szövegéből és indoklásából is kitűnik, a törvénymódosítások a 18. életévet el nem ért gyermekek/ fiatalok védelméről kívánnak gondoskodni – különös tekintettel a szexuális típusú visszaélésekre, bűncselekményekre. Egyrészt szabályozni kívánják, hogy a gyermekek milyen szexualitásra utaló tartalmakkal találkozhatnak az oktatási-nevelési intézményekben, a lineáris szolgáltatást nyújtó médiában, illetve a kereskedelmi egységekben, másrészt szabályozni kívánják, hogy az oktatási és nevelési intézményekben az ott dolgozó pedagógusokon kívül ki vehet részt a nevelési programban. A gyermekvédelmi törvény és a családvédelmi törvény szövegébe ugyanaz a szöveg került be, amely *általánosságban megfogalmazva* tiltja a

pornográf, a szexualitást öncélúan ábrázoló, a születési nemtől való eltérést, a születési nem megváltoztatását, valamint a homoszexualitást megjelenítő, népszerűsítő tartalmak elérhetőségét a 18 éven aluliak számára. A média szolgáltatásokról szóló 2010. CLXXXV tv. módosítása ide sorolja *az erőszak megjelenítését is*; itt természetesen csak életkori ajánlásról lehet szó, melyet a műsorszám elején megjelölnek. Nem lehet közérdekű vagy társadalmi célú reklám az, amelyet ebbe a kategóriába sorolnak.

Megerősíti, kiterjeszti (és részletesen fel is sorolja) a törvény azt a korábban már a Munka törvénykönyvében rögzített feltételt, hogy amely intézményben 18 éven aluliak részére szabadidős, szórakoztató, sport rendezvényeket, szolgáltatásokat biztosítanak, a foglalkoztatástól való eltiltás hiányát hatósági bizonyítvánnyal kell igazolni munkaviszony létesítése esetén. A végrehajtási rendeletek közül jelenleg az idézett kormányrendelet van hatályban, amely rendelkezik arról, hogy nevelési-oktatási, gyermek- és ifjúságvédelmi intézmény, templom és vallásgyakorlásra rendelt bármely hely bejáratától 200 méteres közúti távolságon belül szexuális termék nem forgalmazható, amúgy pedig csak zárt csomagolásban, a többi terméktől elkülönítve. Születési nemnek megfelelő önazonosságtól való eltérést, a nem megváltoztatását, a szexualitást öncélúan ábrázoló, valamint a homoszexualitást megjelenítő, illetve népszerűsítő, gyermekeknek szóló terméket kirakatban elhelyezni, közszemlére tenni tilos. A születési nemnek megfelelő önazonosságtól való eltérést, a nem megváltoztatását, a szexualitást öncélúan ábrázoló, valamint a homoszexualitást megjelenítő, illetve népszerűsítő, gyermekeknek szóló termék a többi terméktől elkülönítve, csak zárt csomagolásban forgalmazható.

A könyvtári szolgáltatások szempontjából mindenképpen figyelembe kell venni, hogy minden szabályozás 18 éves korig értendő - a hatósági bizonyítvány (erkölcsi bizonyítvány) alkalmazását is ehhez kell viszonyítani, tehát ahol 18 éven aluliak nevelése, szórakoztatása stb. történik, ott munkaviszony létesítése esetén igazolni kell a foglalkoztatástól való eltiltás hiányát.

A törvény(ek) mindennapi alkalmazását tehát jelenleg az általános jogszabályi előírások keretén belül csak a kereskedelmi tevékenységre vonatkozó kormányrendelet segíti elő. A könyvtárosok számára a szolgáltatási körülményeket, feltételeket egyrészt az 1997. CXL. (kulturális) törvény és a hatályos rendeletek határozzák meg, illetve *A magyar könyvtárosok etikai kódexe*, melyet 2006-ban a Magyar Könyvtárosok Egyesületének küldöttközgyűlése fogadott el, és csatlakoztak hozzá a társ könyvtári szervezetek is, így a magyarországi könyvtárosok számára zsinórmértékül szolgál. (Az etikai kódex magyarázatokkal, kommentárokkal, kiegészítésekkel egybe szerkesztett szövege önálló kiadványként még abban az évben megjelent.) A kódex rendelkezései hitet tesznek az ENSZ Universal Declaration of Human Rights c. dokumentumában megfogalmazott elvek alkalmazása mellett, melynek 19. §-a szerint nézeteiben senki sem zaklatható, nemre, korra tekintet nélkül mindenkinek joga van a szabad véleménynyilvánításra, és joga van mindenfajta adat és gondolat keresésére, megismerésére és terjesztésére. E jogokat csak a törvények korlátozhatják, egyrészt a mások jogainak és jó hírnevének tiszteletben tartása, másrészt az állambiztonság, közrend, közérkölcsek védelme érdekében. Ezt Magyarország Alaptörvénye is megerősíti. Az etikai kódex rendelkezései szerint, amennyiben a hatályos törvényi szabályozás és a

szolgáltatások egyetemes, mindenki általi hozzáférhetősége, szabadsága tekintetében aggályok merülnek fel, a könyvtárosok forduljanak a törvényalkotóhoz az ellentmondások feloldása érdekében. A Magyar Könyvtárosok Egyesülete a törvényi rendelkezések és az etikai kódexben megfogalmazott szolgáltatási irányelveket is figyelembe véve alakította ki állásfoglalását.

A jogszabály készítőinek szándékai szerint a törvényi szabályozás alapvetően azzal a céllal készült, hogy a felnövekvő generációk egészséges fejlődését biztosítsa – a nyomtatott dokumentumok elkészítésének, terjesztésének technikai leegyszerűsödése, az internet használatának általánossá válása valóban számos esetben kínál lehetőséget erőszakos és a gyermekek szexuális életét, identitását veszélyeztető tevékenységek gyakorlására. A törvényi szabályozáson azonban finomítani szükséges, mert jelen formájában nem lehet alkalmazni, betartani, visszaélésekre, önkényes, indokolatlan döntésekre adhat alkalmat. Az eddig tudomásunkra jutott könyvtári esetben, amikor a könyvtári gyűjteményben lévő könyvet bejelentés alapján kifogásolta a kormányhivatal, az intézkedő polgármester a kereskedelemre vonatkozó kormányrendelet előírásait idézte a könyvtár vezetőjének, és a Fogyasztóvédelmi Felügyelőség folytatta le a vizsgálatot, jóllehet az a szabályozás ebben az esetben a könyvtárakra nem vonatkozik. Törvénysértést egyébként nem állapítottak meg.

Ami a jogszabály(ok) könyvtári alkalmazási nehézségeit illeti, a törvény elég differenciálatlanul gyermeknek minősíti az összes 18 év alatti fiatalt, és a törvényben felsorolt tartalmakat tilossá, el nem érhetővé kívánja tenni a számukra – ez pedagógiailag is, de a használók számára hozzáférhetővé tett gyűjtemények, gyűjteményrészek kialakítása szempontjából is nehezen megoldható helyzetet eredményez. A kamaszkorba lépő fiatalok, különösen a középiskolások már nem a gyermekkönyvtárba járnak, nem a gyermekgyűjteményeket használják, felnőtteknek szánt tudományos és ismeretterjesztő alkotásokat, irodalmi műveket tartalmaz a tananyaguk: a felnőtt gyűjteményekben pedig még annyira sem lehet elkülöníteni a törvény által nevesített tartalmakat, mint azt esetleg a gyermekkönyvtárban meg lehet szervezni. Differenciálni kell tehát a rendelkezéseket az életkori sajátosságokat figyelembe véve, mert nem lehet azonos megítélés alá venni az óvodás-kisiskolás és a kamaszodó, már a felnőtté válás küszöbén álló, számos élettapasztalattal rendelkező fiatalokat. A jelenleg érvényes jogszabály szerint különösen az utóbbiak könyvtári kiszolgálása számos tiltásba, akadályba ütközik. Pedagógiai szempontból tekintve nem a tiltás, hanem a problémák őszinte, sok szempontú megismerése, megbeszélése lenne a megfelelő felkészítés számukra.

A törvény több olyan tartalmi megjelölést is tesz, amelynek meghatározását nem lehet egyértelműen megtenni; szubjektív megítélés kérdése, hogy az erőszak, a szexualitás vagy a homoszexualitás megjelenítése milyen mértékű, illetve, hogy mennyire öncélú. A törvény akkor is büntetni rendeli a pornográfnek minősített felvételek készítését, ha nincsen valóságos sértettje, csak nem létező személyek valóságghű ábrázolásáról van szó.

Ugyancsak a könyvtári tevékenységek területét érinti a nemzeti köznevelésről szóló jogszabály azon kitétele, amely szerint a nevelési-oktatási intézményekben a saját pedagógusi kör, az iskola-egészségügyi szolgálat és bizonyos állami szervek

kivételével csak az tarthat foglalkozást a szexuális élettel, a kábítószer-fogyasztással, az internet veszélyeivel, sőt egyéb testi-lelki egészségfejlesztéssel kapcsolatban, ha őt/azt a kijelölt szerv (nevesítve az oktatási miniszter) által kiadott rendelet szerint nyilvántartásba veszik. Meg kell jelölni a programokat is, sőt a köznevelési intézményben való felhasználhatóságának időtartamát.

Ilyen nyilvántartás jelenleg nincsen; a könyvtárak, amelyek a köznevelési intézményekkel együttműködve az adott témakörökben igen sok foglalkozást szoktak szervezni az iskolákban – óvodákban, most egyénileg próbálják ezeket elfogadtatni egy-egy, a törvény által érintett témákba vágó program megvalósítása ügyében. Ezt a helyzetet véleményünk szerint sürgősen rendezni kell.